

**"Әуе кемесін жерде мұз қатуға қарсы қорғау жөніндегі қағидаларды бекіту туралы"
Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің
міндетін атқарушының 2023 жылғы 7 наурыздағы № 141 бұйрығына өзгерістер мен
толықтырулар енгізу туралы**

Қазақстан Республикасы Көлік министрінің м.а. 2024 жылғы 27 қыркүйектегі № 317 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2024 жылғы 2 қазанда № 35192 болып тіркелді

БҰЙЫРАМЫН:

1. "Әуе кемесін жерде мұз қатуға қарсы қорғау жөніндегі қағидаларды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің м.а. 2023 жылғы 7 наурыздағы № 141 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 32037 болып тіркелген) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

көрсетілген бұйрықпен бекітілген Әуе кемесін жерде мұз қатуға қарсы қорғау жөніндегі қағидаларында:

2-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Осы Қағидалар Қазақстан Республикасының аумағында әуе кемелерін мұз қатуға қарсы өңдеуді жүзеге асыратын немесе Қазақстан Республикасының азаматтық әуеайлақтары, бірлескен базасы мен пайдалануындағы әуеайлақтары бар әуе кемелерін пайдаланушыларға, жеке және заңды тұлғаларға қолданылады.";

3-тармақта:

7) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"7) жердегі әуе кемесін мұз қатуға қарсы қорғау сапасын қамтамасыз ету бағдарламасы - осы қағидалар мен белгіленген стандарттар талаптарының сақталуын көрсету үшін қажетті барлық аспектілерді біріктіретін, осындай сақтауды бақылауды қамтамасыз ететін, әуе кемесін жерде мұз қатуға қарсы қорғауын ұдайы жетілдіретін және әуе кемелерінің сыни беттерде қар және мұз шөгінділерімен ұшып кетпеуін қамтамасыз ететін нұсқаулықтарда құжатталған рәсімдер, қағидаттар мен процестер жиынтығынан тұратын бағдарлама;"

13) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"13) білікті персонал - теориялық және практикалық даярлықтан өткен және әуе кемесін пайдаланушы, жерүсті қызмет көрсету қызметтерін жеткізуші немесе әуеайлақты пайдаланушы (соңғы екеуі мұздануға қарсы өңдеу жөніндегі қызметтерді жеткізушілерге жатады) әуе кемесін жерде мұз қатуға қарсы қорғау жөніндегі белгілі бір жұмыс түрін орындауға оқытылған персонал;"

37) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"37) мұз қатуға қарсы өңдеу жөніндегі қызметтерді жеткізуші – әуе кемесін мұздан тазартуды жүргізуге және/немесе әуе кемесін мұздан тазартудан кейін тексеру жүргізуге жауапты ұйым;"

50) тармақшаның орыс тіліндегі мәтініне өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

11 және 12-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"11. Жердегі әуе кемесін мұз қатуға қарсы қорғау бағдарламасы мынадай элементтерді қамтиды:

1) әуе кемесіне арналған арнайы рәсімдер;

2) қорғау әрекетінің уақытына қатысты кестелер мен рәсімдер;

3) таза әуе кемесі тұжырымдамасы;

4) әуе кемелерін тексеру түрлері;

5) әуе кемесі кабинасымен байланыс жүргізу рәсімдері және тартылған қызметтермен байланыс;

6) ұшу экипажы мен әуе кемесін мұз қатуға қарсы өңдеу жөніндегі жердегі персоналды сайынғы теориялық және тәжірибелік дайындығы;

7) сұйықтықтарды тексеру, сақтау және пайдалану сипаттамасы, сондай-ақ олардың қаптамасы;

8) мұз қатуға қарсы өңдеу процесін жүзеге асыру үшін жабдықтың сипаттамасы және оның пайдалану ерекшеліктері;

9) мұз қатуға қарсы өңдеу процестерінің сипаттамасы;

10) авариялық жағдай болған жағдайда іс-шаралар жоспары және процеске қатысушылар арасындағы байланысты жүзеге асыру схемасы;

11) сапаны бақылауды қамтамасыз ету мақсатында үшін есептілікті жүргізу процесінің сипаттамасы;

12) қызметкерлердің міндеттері, бағдарламаны енгізу, басшылықтарды пайдалану және жаңарту және қызметті жыл сайынғы негізде үйлестіру мәселелері бойынша нұсқаулық материалды қамтитын бағдарламаның іске асырылуын бақылау жөніндегі жоспар (қыс маусымы басталар алдында).

12. Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйым пайдаланушы мен мұз қатуға қарсы өңдеу жөніндегі қызметтерді жеткізушінің бірінші басшы немесе оны алмастыратын адам бекіткен жердегі әуе кемесін мұз қатуға қарсы қорғау бағдарламасының болуын бақылайды.";

25-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"25. Мұз қатуға қарсы өңдеу білікті персоналмен жүргізіледі.

Әуе кемелерін мұз қатуға қарсы өңдеу бойынша кәсіптік даярлық бастапқы және қайталама болып бөлінеді.

Бастапқы дайындық жұмысқа алғаш қабылданған адамдар үшін немесе жұмыста 12 айдан астам үзіліс болған жағдайда жүргізіледі.

Әуе кемелерін мұз қатуға қарсы өңдеу бойынша қайталама оқыту жылына кемінде бір рет жүргізіледі.";

мынадай мазмұндағы 25-1, 25-2 және 25-3-тармақтарымен толықтырылсын:

"25-1. Өз бетінше жұмыстарды орындауға жіберу табысты оқытудан және тағылымдамадан өту растамасынан кейін мұз қатуға қарсы өңдеу жөніндегі қызметтерді жеткізушінің бірінші басшысының бұйрығымен жүзеге асырылады.

Персоналды оқыту осы Қағидалардың 27-тармағында көрсетілген тақырыптар бойынша жүргізіледі.

Кәсіптік даярлаудың іске асырылатын түріне қарамастан, оқытуды аяқтау бойынша жұмысқа жіберу кезінде ескерілетін оқытылатын персоналдың біліміне қорытынды бақылау жүргізіледі.

Персоналдың тағылымдамасы осы Қағидалардың 28-тармағында көрсетілген көлемде жүргізіледі.

Тағылымдама мұз қатуға қарсы өңдеу жөніндегі қызметтерді жеткізушінің бірінші басшысының бұйрығымен тағайындалған тәжірибелі маманның басшылығымен (Әуе кемесін мұздан қорғау бойынша кемінде 3 қыс мезгілінде үздіксіз жұмыс тәжірибесі) өтеді.

Персоналдың тағылымдамасы аяқталғаннан кейін алған білімдері мен дағдыларын бағалау жүргізіледі.

25-2. Белгіленген рәсімдерге сәйкес ӘК пайдаланушысы, мұздануға қарсы өңдеу қызметтерін жеткізуші теориялық емтихандар мен практикалық бағалаулардың нәтижелері бойынша жүргізілген білім бағалары туралы жазбалар жасайды және оларды сақтауды қамтамасыз етеді. Білім мен практикалық дағдыларды бағалау хаттамасында оқытылатын персонал туралы деректер, бағаланатын біліктілік деңгейі, бағалау жүргізілген күн, нұсқаушы туралы деректер және жинаған балдарының саны көрсетіледі.

25-3. Жердегі ӘК мұздануға қарсы өңдеу бойынша білім алушы персоналдың біліктілік деңгейлері мыналарға бөлінеді:

DI-L10 мұздан тазарту техникасының жүргізушісі;

DI-L20 мұздатуға қарсы өңдеу операторы;

DI-L30 мұздануға қарсы өңдеу жөніндегі супервайзер;

DI-L30B мұздануға қарсы өңдеу алдында және одан кейін тексеруді орындайтын персонал;

DI-L40 мұздатуға қарсы өңдеу жөніндегі нұсқаушы;

DI-L50 мұздатуға қарсы өңдеу жөніндегі үйлестіруші;

DI-L60 мұздануға қарсы сұйықтықтың сапасын тексеруді орындайтын персонал (зертханалық персонал);

DI-L70 мұздатуға қарсы өңдеу жөніндегі оқу жетекшісі;

DI-L80 ұшу экипажы;

DI-L80B бортсеріктер.

26, 27, 28, 29 және 30-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"26. Осы Қағидалардың 25-3-тармағында көрсетілген мұздатуға қарсы процесіне жауапты білікті деңгейдегі персонал жердегі әуе кемесін мұздан қорғаудың өзекті және қазіргі заманғы қағидаттар мен рәсімдерді зерттеу үшін қысқы маусым басталғанға дейін (ағымдағы жылдың 31 желтоқсанынан кешіктірмей) кәсіби даярлаудан өтеді.

27. Мұздануға қарсы өңдеу бойынша персоналдың біліктілік деңгейіне тәуелділікті оқыту тақырыптарының ең аз көлемі:

1) Жердегі әуе кемелерін мұздануға қарсы өңдеу жөніндегі қойылатын талаптар:

DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70 үшін - ӘК ұшу-техникалық сипаттамаларының негіздері (ұшаққа әсер ететін төрт күш, қанаттардың үстінде және астында ауа ағыны, аэродинамика негіздері, көтеру күші қалай пайда болады, шабуылдың сыни бұрышы, ұшақтың көтерілуіне әсер ететін негізгі жағдайлар);

DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80 үшін - қар-мұз шөгінділерінің ӘК ұшу техникалық сипаттамаларына әсері (қар-мұз шөгінділерінің көтеру, қарсылық және аэродинамикалық өнімділікке әсері. ұшақтың көтергіштігі мен маневрлігіне әсер ететін маңызды аймақтар, аяздың кішкене қабатының әсері, қар-мұз шөгінділерінің басқа әсерлері);

DI-L10, DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L60, DI-L70, DI-L80 үшін - Таза әуе кемесінің тұжырымдамасы, қағидалары мен ұсынымдары (әр түрлі елдердің нормативтік талаптар, SAE International рөлі және әуе кемелерін мұздатуға қарсы өңдеу жөніндегі негізгі әлемдік стандарттары, мұздатуға қарсы өңдеудің және әуе кемелерінің мұздануын болдырмаудың негізгі міндеті);

DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80, DI-L80B үшін - мұзданудың пайда болуы үшін метеорологиялық жағдайлар (жалпы ауа райы жағдайы және мұздың пайда болуы, әуе кемесінің мұздануына әкелетін типтік ауа райы жағдайлары, ерекше назар аударуды қажет ететін ауа райы жағдайлары, қорғаныс әрекетінің уақыт кестелеріне енгізілген/алынып тасталған ауа райы жағдайлары, ауа райы туралы хабарлаудың кейбір түрлері, ауа райының әуежай қызметіне әсері);

2) Әуе кемесінің ластануын тексеру әдістері:

DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80, DI-L80B үшін – мұздануға қарсы өңдеу қажеттілігін анықтау үшін ластануды тексеру (Әуе кемесінің сыни беттерін (қанаттар, тік тұрақтандырғыш, көлденең тұрақтандырғыштар), фюзеляждың жоғарғы бөлігін, шассиді, садақ қаптамасын, статикалық қысым түтігін, шабуыл бұрышы құрылғыларын, алдыңғы шынылауды қалай тексеруге болады);

DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80, DI-L80B үшін – мұздануға қарсы өңдеуден кейін тексеру (мұздануға қарсы өңдеуден/мұзданудың

алдын алудан кейін ешқандай ластану қалмағанына және әуе кемесінің таза және Ұшуды орындау үшін тиісті күйде екеніне көз жеткізу үшін әуе кемесінің ластануын алдын ала тексеруді қалай орындауға болады);

3) Әуе кемелерін мұздануға қарсы сұйықтықтармен өңдеудің практикалық әдістері:

DI-L20, DI-L30B, DI-L40, DI-L60, DI-L70, DI-L80 үшін – ӨК беттерінен қар-мұз шөгінділерін жою техникасының негіздері (мұздануға қарсы өңдеу әдістері, мұздануға қарсы өңдеу рәсімін орындаудың жалғыз тәсілі, жабдықтарды, рәсімдерді және персоналды дайындау қажеттілігі. Ластанудың бар-жоғын тексеру үшін әуе кемесінің облыстары. Бір сатылы және екі сатылы Мұздануға қарсы өңдеу сипаттамасы);

DI-L10, DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80 үшін – сұйықтықтармен мұздануға қарсы өңдеу - негізгі рәсімдер (мұздануға қарсы өңдеудің жалпы процесі және сыни аспектілері, композиттік қанаттарды өңдеу кезінде ерекше назар аудару, мұздануға қарсы сұйықтықтарды тиімді пайдаланудың жалпы процесі, мұздануға қарсы өңдеу үшін I, II, III және IV типті сұйықтықтарды қолдану);

DI-L20, DI-L30, DI-L40, DI-L50, DI-L60, DI-L70, DI-L80 үшін – Әуе кемелеріне арналған мұздануға қарсы сұйықтықтардың негізгі сипаттамалары (мұздануға қарсы сұйықтықтар-әуе кемелерінің мұздануымен күресудің ең кең тараған әдісі, мұздануға қарсы сұйықтықтарға қойылатын үш қауіпсіздік талаптары. I, II, III және IV типті сұйықтықтар мен олардың түстерінің айырмашылығы, мұзданудан қорғайтын сұйықтықтардың ерекше сипаттамалары және қажетті сақтық шаралары, сұйықтықтың өнімділігін жіктеудің екі әдісі, SAE AMS 1424 және AMS 1428 стандарттарын түсіну);

DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L60, DI-L70, DI-L80 үшін – қажетті сұйықтықты тексеру түрлері мен жабдықтары (мұздануға қарсы сұйықтықтарды өңдеуге және сақтауға қойылатын жалпы талаптар, осы сұйықтықтардың сапасын бақылаудың орындалатын тексерулері, сорғыларға, жылытқышқа және сақтау резервуарына қойылатын талаптар);

DI-L10, DI-L20, DI-L40, DI-L50, DI-L70 үшін – мұздануға қарсы жабдықты пайдалану тәртібі (мұздан қорғау техникасының түрлері және сақталуы керек сақтық шаралары, сұйықтық құю станцияларының жұмысы, ұшу экипажымен байланыс, жабдықты пайдалану, әртүрлі бүрку түрлері және деректерді жинау, автомобильдің негізгі компоненттері және қауіпсіздік жабдықтары);

DI-L20, DI-L30, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80 үшін – сұйықтықты қолдану және пайдалану, сондай-ақ қорғаныс әрекетінің уақыт кестесіндегі шектеулер ("Таза әуе кемесінің тұжырымдамасының" бөлшектері, сұйықтықты жағуға арналған әуе кемесінің негізгі аймақтары, мұздан тазартуға/қорғауға арналған әуе кемесінің негізгі беттері, қорғаныс әрекетінің уақыт кестелерінің мақсаты және оларды қалай оқу керек, сұйықтық үшін жалпы және нақты қорғаныс әрекетінің уақыт кестелері арасындағы айырмашылық, тиісті кестені оқу кезінде дұрыс концентрацияны қолданудың маңыздылығы);

DI-L10, DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80 үшін – байланыс жүргізу рәсімі және мұздануға қарсы өңдеу кодын беру (мұздан қорғау коды, ұшу экипажымен байланыс, оператор/жүргізуші байланысы - екі жақты байланыс);

DI-L10, DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80, DI-L80B үшін – әуе кемесі және оның беттері мен аспаптарының сыни аймақтары (тексеру үшін әуе кемесінің сыни беттері, мөлдір мұзға қатысты сақтық шаралары, бүркуге тыйым салынған маңызды аймақтар, "No spray" индекстік диаграммаларын түсіну);

4) Әуе кемелерін мұздануға қарсы өңдеу жөніндегі жұмыстардың ерекшеліктері:

DI-L10, DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L60, DI-L70, DI-L80 үшін – сақтық шаралары және адами факторы (қауіптерді анықтау және тәуекелдерді басқару арқылы қауіпсіздікті бағалау, жеке қауіпсіздік (биіктікте жұмыс істеу, жеке қорғаныс құралдарын қолдану, арнайы сұйықтықтармен жұмыс істеу). Басқалардың қауіпсіздігі, әуе кемелерінің қауіпсіздігі зақымданудың алдын алу);

DI-L10, DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L60, DI-L70, DI-L80 үшін – қоршаған ортаға әсері және қорғау шаралары (экологиялық аспектілер. қалдықтарды бақылау);

DI-L10, DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L60, DI-L70, DI-L80 үшін – мұздануға қарсы өңдеу объектілер мен алаңдарды пайдалану (орталық және шалғайдағы мұздануға қарсы алаңдар үшін арнайы рәсімдердің қажеттілігі);

DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80 үшін – маусымдық қызметті, аудит нәтижелерін және келесі маусымға арналған жаңартылған стандарттарды зерттеу (маусымның операциялық көрсеткіштеріне шолу, жергілікті және салалық кез келген оқиғаларға шолу, ішкі және сыртқы аудиттердің қорытындыларымен танысу, келесі қысқы маусымға арналған жаңартылған рәсімдер мен нұсқауларды ескере отырып оқыту);

DI-L10, DI-L20, DI-L30, DI-L30B, DI-L40, DI-L50, DI-L70, DI-L80, DI-L80B үшін – Әуежайдың жергілікті ережелері мен шектеулері, ішкі рәсімдері (Жергілікті рәсімдер, рұқсаттар, талаптар, құжаттама және өндіріс сәттері. Барлық SAE стандарттарына сәйкестік).";

28. Бастапқы даярлау ұзақтығы:

DI-L10 және DI-L60 үшін - теориялық оқыту (емтиханды қоса алғанда) 7 сағат және тағылымдама 7 сағат, содан кейін білім мен дағдыларды бағалау;

DI-L20, DI-L30, DI-L40, DI-L50, DI-L70 үшін - теориялық оқыту (емтиханды қоса алғанда) 14 сағат және тағылымдама 21 сағат, содан кейін білім мен дағдыларды бағалау;

DI-L30B үшін - теориялық оқыту (емтиханды қоса алғанда) 4 сағат және тағылымдама 4 сағат, содан кейін білім мен дағдыларды бағалау;

DI-L80 және DI-L80B үшін - теориялық оқыту (емтиханды қоса алғанда) 7 сағат, содан кейін білім мен дағдыларды бағалау;

Қайта даярлау үшін оқытудың ұзақтығы:

DI-L10, DI-L20, DI-L30 DI-L40, DI-L50, DI-L60, DI-L70, DI-L80 үшін - теориялық оқыту (емтиханды қоса алғанда) 7 сағат;

DI-L30B үшін - теориялық оқыту (емтиханды қоса алғанда) 4 сағат.

"29. Әуе кемесінің пайдаланушысы және мұз қатуға қарсы қорғау жөніндегі қызметтерді жеткізушілер ұшу құрамының және жердегі персоналдың кәсіби даярлығы мен біліктілігін растаудың қатаң есебін жүргізеді. Бұл деректерді әуе кемесінің пайдаланушысы және мұз қатуға қарсы қорғау жөніндегі қызметтерді жеткізушілер қызметкердің жеке ісіне қосады. Оқу жазбалары мен нұсқаушы біліктілігі туралы куәлік қысқы қызметке дайындық мұқабасына тігіледі.

Жазбалар мен сертификаттар Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің міндетін атқарушының 2017 жылғы 29 қыркүйектегі № 263 бұйрығымен бекітілген сақтау мерзімі көрсетіле отырып, мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардың қызметінде жасалатын үлгілік құжаттардың тізбесіне сәйкес азаматтық авиация ұйымының ішкі құжаттарында белгіленген мерзім ішінде сақталады (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15997 болып тіркелген).

30. Жердегі әуе кемесін мұздан қорғау мәселелері бойынша кәсіптік даярлау сертификатталған авиациялық оқу орталықтарында, Уәкілетті ұйым мақұлдаған Қазақстан Республикасының шетелдік авиациялық оқу орталықтарында және/немесе Қазақстан Республикасының Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті ұйыммен келісілген бағдарламалар бойынша, даярлауды жүргізу үшін қажетті жағдайлар болған кезде және DI-L40 санаты бойынша оқудан өткен даярлықты және білікті нұсқаушы болған жағдайда азаматтық авиация ұйымдарында жүзеге асырылады.";

50-тармақтың орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

57-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"Мұз қату жою және алдын алу үшін қолданылатын барлық мұз қатуға қарсы сұйықтықтарға қойылатын талаптар:

1) осы Қағидалардың 55-тармағында қарастырылған стандарттардың (бастапқы квалификация) техникалық талаптарына сәйкестігі туралы тәуелсіз зертхананың қорытындысы;

2) осы Қағидалардың 55-тармағында қарастырылған стандарттардың талаптарына сәйкес аэродинамикалық қасиеттері және қорғау әрекеті бойынша (мерзімді квалификация) талаптарға сәйкестігі туралы тәуелсіз зертхананың қорытындысы;

3) Федералдық авиация әкімшілігі (FAA - https://www.faa.gov/other_visit/aviation_industry/airline_operators/airline_safety/deicing/) интернет-ресурсында

жарияланған тізімде және/немесе Канаданың Көлік министрлігінің интернет-ресурсында (ТС - <https://tc.canada.ca/en/aviation/general-operating-flight-rules/holdover-time-hot-guidelines-icing-anti-icing-aircraft>) жарияланған тізімде болуы;

4) сұйықтықты өндіруші беретін сапа паспортының (талдау сертификатының) болуы;

5) сұйықтық өндіруші беретін қолдану жөніндегі нұсқаулық.";

64-тармақтың орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

65 және 66 тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"65. II, III және IV типті сұйықтықтар I типті сұйықтықтарға қарағанда мұздануды болдырмайтын жақсы қасиеттерге ие, I типті сұйықтықтар болмаған жағдайда II, III және IV типті сұйықтықтарды мұздануды кетіру үшін қолдану тек сұйықтық өндірушінің мақұлдауынан кейін және әуе кемесін пайдаланушылардың келісімі бойынша мүмкін болады.

66. Мұздануды кетіру үшін II, III және IV типті сұйықтықтарды қолданған кезде сұйықтықтар қызады.";

74-тармақтың орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

76-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"76. I, II, III және IV типті сұйықтықтардың физика-химиялық және мұз кату қарсы қасиеттері, егер сұйықтық рұқсат етілмейтін жағдайларда (суық қоймада, тікелей күн сәулесінде, тығыздалмаған ыдыстарда), химиялық ластануға ұшыраған жағдайда (ыдыстағы тот, бөтен заттардың немесе сұйықтықтардың түсуі), дұрыс тасымалданбаған, шамадан тыс қызуға ұшыраған немесе оны жылжыту немесе пайдалану кезінде шамадан тыс физикалық күштерге (ауысымдарға) ұшыраған жағдайларда нашарлайды."

79-тармақтың орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

92, 93, 94 және 95 тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"92. 91-тармақтың талаптарын сақтау тәсілдерінің бірі мұздануға қарсы сұйықтықтардың сапасын қоймалық тексеру болып табылады, олар қыс мезгілі басталғанға дейін және кемінде бір рет жүргізіледі.

93. I, II, III және IV типті сұйықтықтарды қоймалық тексеру кезінде таңдалады:

- 1) пайдаланылатын сұйықтық сақталатын резервуарлардан (ыдыстардан);
- 2) сұйықтықтармен толтырылған әрбір мұздануға қарсы машинаның резервуарлары мен бүріккіштерінен;
- 3) олардағы сұйықтықтың ластануына күдік болған жағдайда барлық ыдыстардан.

94. Мұздануға қарсы машиналардан I, II, III және IV типті сұйықтықтардың сынамалары мұздануды жою және алдын алу үшін қолданылатын ең көп таралған концентрациядағы барлық саптамалардан алынады.

95. Араластыру жүйесі жоқ көліктер үшін (пропорционалды араластыру жүйесі, автоматты араластыру жүйесі) сұйықтық біртекті болғаннан кейін сұйықтық алдын ала араластырылған көліктің резервуарынан I типті сұйықтықтардың үлгісін алуға рұқсат етіледі.";

97-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"97. II, III және IV типті сұйықтықтар үшін осы Қағидалардың 92, 93-тармақтарында қарастырылған тексерулерден басқа, сұйықтықтың сапасына әсер етуі мүмкін мұздануға қарсы машина жабдықтары мен бүрку жүйелеріне қызмет көрсеткеннен кейін сынамаларды тексеру орындалады. Бұл жағдайда мұзданудың алдын алу үшін қолданылатын сұйықтықтың барлық концентрациясы үшін сынамалар алынады.";

99-тармақтың орыс тіліндегі мәтініне өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

100-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"100. Мұздануға қарсы машинаның саптамасына түсетін I типті сұйықтық үшін мынадай жағдайлар қамтамасыз етіледі:";

104-тармақты мынадай редакцияда жазылсын:

"1) сұйықтықтардың сыртқы түрі сұйықтықтың түсіне және ластанудың болуына көзбен шолып тексеріледі, бұл ретте сұйықтық мұздануға қарсы сұйықтықтың қасиеттеріне әсер етпейтін материалдан жасалған таза бөтелкеге құйылады және тот, қоқыс, резеңке бөлшектерінің немесе сұйықтықтың түссіздену белгілерінің болуын көзбен анықтайды;

2) сыну көрсеткіші рефрактометрді пайдалана отырып айқындалады, оның слайдына сұйықтық үлгісінің тамшысы жағылады және егер рефрактометрдің температурасы 20 - ден өзгеше болса, сұйықтық өндіруші ұсынған коэффициентті қолдана отырып түзетілетін рефрактометр шкаласы бойынша көрсеткіштер айқындалады. Әрі қарай, сыну көрсеткішінің белгілі бір мәні сұйықтық концентрациясын анықтау үшін сұйықтық өндірушісі ұсынған кестелік мәндермен салыстырылады;

3) сұйықтықтың pH көрсеткіші сынақ жолақтарын қолдану арқылы (лакмус индикатор қағазы) немесе pH метрін қолдану арқылы анықталады;

4) тұтқырлықты далалық талдау сұйықтық өндірушісі ұсынған әдісті қолдана отырып жүргізіледі, құлаған шар әдісі немесе тұтқырлықты өлшеуге арналған басқа портативті құрал; тұтқырлықты зертханалық талдау сұйықтық өндірушісі ұсынған әдісті немесе SAE AS9968 стандартын (динамикалық тұтқырлықты анықтауға арналған Брукфилд вискозиметрі) қолдана отырып жүргізіледі.";

106-тармақтың бірінші абзацы мынадай редакцияда жазылсын:

"106. Талдау жүргізу үшін алынатын мұздануға қарсы сұйықтықтардың барлық сынамалары мұздануға қарсы сұйықтықтың қасиеттеріне әсер етпейтін материалдан жасалған бөтелкелерге мынадай ақпаратпен таңбалана отырып жиналады:

- 1) өндірушінің атауы және сұйықтықтың толық атауы мен түрі;
- 2) сынама алынған мұздануға қарсы машинаның атауы мен гараж нөмірі;
- 3) сынама алу орны (мұздануға қарсы машинаның саптамасы, бағы, сұйықтықты сақтауға арналған резервуар);
- 4) концентрациясы;
- 5) әуежайдың атауы;
- 6) сынамаларды алу күні.";

115-тармақтың орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

120-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"120. Әуе кемесінің ұшу экипажы қамтамасыз ететін ұшу алдындағы тексеру ауа райы жағдайлары ҚӘУ анықтау кезінде ескерілгенге сәйкес келетініне көз жеткізу мақсатында жүргізіледі.";

148-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"148. Қарды алып тастағанда, саптаманы орнату шөгінділерді жуатындай етіп жасалады, бірақ сұйықтықтың көбіктенуін азайтады, өйткені пайда болған көбікті қармен шатастыруға болады. Қарды жоюдың қолданылатын әдісі қолда бар жабдыққа, қардың тереңдігі мен түріне байланысты болады: құрғақ және жеңіл қар немесе ылғалды және ауыр. Қар немесе мұз шөгінділері неғұрлым үлкен және ауыр болса, оларды әуе кемесінің беттерінен тиімді және өнімді кетіру үшін сұйықтық ағыны соғұрлым қарқынды болады. Ылғалды және құрғақ қардың жеңіл шөгінділері үшін осы Қағидалардың 144-тармағында келтірілген аязды кетіру үшін ұқсас рәсімдер қолданылады.";

151- тармақ мынадай мазмұндағы 151-1-тармақпен толықтырылсын:

"151-1. Сыртқы ауа температурасы -10°C-тан төмен болған кезде құрғақ қар немесе мұз кристалдары оның сыни беттерін қоса алғанда, суық құрғақ әуе кемесіне қатып қалмайды және әуе кемесінің беттерін Үрлеу кезінде жабысқан қар-мұз шөгінділері анықталмаған жағдайда, мұзға қарсы сұйықтықтарды қолдана отырып, әуе кемесін өңдеу талап етілмейді.

Егер қарлы мұз шөгінділері сыни беттерде жиналса, оларды әуе кемесі ұшып бара жатқанда оларды ұшырып жібереді деген болжаммен шектелмей, қолайлы тәсілмен алып тастау қажет.

Суық құрғақ ауа райы жағдайлары кезінде мұздануға қарсы өңдеу қажеттілігін бағалауда әуе кемелерін пайдаланушылары мынадай аспектілерді ескереді:

1) құйылатын жанармай температурасы қанат қабығының температурасынан асатын жағдайлар бұрын қатып қалмаған жауын-шашын қанат бетіне қатып қалатын жағдайлар туғызады;

2) қыздырылған мұздануға қарсы сұйықтықтарды пайдалану осы сұйықтықтарды қолданғаннан кейін суық, құрғақ қардың немесе мұз кристалдарының сыни беттерге кату қаупін арттырады. Мұндай жағдайларда мұздануды болдырмау үшін мұздануға қарсы сұйықтықты қосымша қолдануды қарастырған жөн. Бұл ретте LOUT мұздануға қарсы сұйықтықты мұқият бақылау қамтамасыз етіледі;

3) жабдықтардың, жылудың бөлінуіне әкелетін механикаландыру құралдарының орналасуы, мысалы, жылжымалы қуат көздері, телескопиялық баспалдақтар, олар қар-мұз түзілімдері әуе кемесінің бетіне қатып қалуға жағдай жасай алады;

4) әуе кемесінің тұрақта орналасуы, мысалы, қанаттарының бірі күн сәулесінің астында, ал жақын орналасқан ғимарат желге кедергі келтіретін жағдайлар, әуе кемесінің бетіне қар-мұз түзілімдерінің қатып қалу қаупін тудырады;;

5) қардың, мұз бөлшектерінің немесе ылғалдың сыни беттерге түсуіне немесе құрғақ қар мен мұз кристалдарының еріп, әуе кемесінің бетіне қатып қалуына әкелетін басқа әуе кемесіне жақын жерде әуе кемесіне қызмет көрсету.

Егер құрғақ қар немесе мұз кристалдары қатып қалмайтынын немесе сыни беттерде жиналмайтынын анықтау мүмкін болмаса, оларды әуе кемесі ұшуына дейін сыни беттерден тазалап тастау керек.";

153-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"153. Фюзеляжды өңдеу кезінде сұйықтық оның жоғарғы бөлігінің орталық сызығы бойымен, содан кейін сұйықтықтың иллюминаторларға, есіктерге және апаттық шығуларға тікелей түсуіне жол бермей, бүйір беттеріне жағылады.";

164-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"164. Әуе кемелерінің әртүрлі типтері үшін мұздануға қарсы сұйықтықтарды қолдану схемалары соның ішінде мұздануға қарсы сұйықтықтарды пайдалануды шектеу аймақтары көрсетілген қосымша ақпарат SAE Manual of Ancillary Deicing and Anti-icing Information (Aircraft diagrams and no-spray areas) құжатында келтірілген.";

171-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"171. II, III немесе IV типті сұйықтықтар үшін мұз катудың пайда болуын алдын алу үшін өңдеуге қажетті сұйықтықтың ең аз мөлшері сұйықтық алдыңғы және артқы жиектерден ағып кете бастағанда анықталады. Тегіс, біркелкі қабат алу үшін бір шаршы метрге 1-ден 3 литрге дейін сұйықтықты қолдану қажет. Сұйықтық мөлшері туралы қосымша нұсқаулар сұйықтық өндірушісінің құжаттамасында келтірілген. II, III, IV типті сұйықтықтар алдыңғы жиектен қанаттың артқы жиегіне, көлденең және тік тұрақтандырғыштарға шашыратылады. Келесі беттер әуе кемесін жасаушының талаптарын ескере отырып өңделуі керек:

1) қанат пен рульдік беттердің жоғарғы беті мен алдыңғы шеті;

2) қанаттардың ұштары;

3) тік тұрақтандырғыш пен рульдің екі жағы;

4) көлденең тұрақтандырғыштың үстіңгі беті мен алдыңғы жиегі және биіктік рулінің жоғарғы беті;

5) қажет болған жағдайда жауын-шашынның мөлшері мен түріне байланысты фюзеляждың жоғарғы бөлігі (фюзеляж бойында орталық қозғалтқышы бар әуе кемелерінде фюзеляжды өңдеу өте маңызды).";

174-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"174. Мұздануға қарсы өңдеуден өткен әуе кемесіне сұйықтың алдыңғы қабатының үстінен тікелей мұздануды болдырмау үшін сұйықтықтың жаңа қабаты қолданылмайды. Егер мұз қатудан қорғау үшін сұйықтықтың жаңа қабатын қолдану қажет болса, онда жаңа қабатты қолданар алдында әуе кемесінің беті ластанудан тазартылады. Алдыңғы өңдеудің барлық қалдықтары толығымен жуылады. Әуе кемесін мұз қатуға қарсы өңдеудің барлық процесі қайтадан қайталанады. II, III немесе IV үлгідегі сұйықтықтарды I немесе ыстық су түрін қолданбай қайта қолдану аэродинамикалық тыныш облыстарда, қуыстарда немесе саңылауларда сұйықтықтың жиналуына, оның кеуіп қалуына және қалдық шөгінділердің пайда болуына себеп болуы мүмкін. Мұндай құрғақ қалдық шөгінділер ылғалдылығы жоғары және/немесе жаңбыр жағдайында ылғалды қайта жинай алады, содан кейін Цельсий бойынша нөл градустан төмен температурада қатады. Бұл бұғаттауға әкелуі немесе ұшуда әуе кемесін басқарудың сыни жүйелерінің қалыпты жұмыс істеуіне кедергі келтіруі мүмкін .";

199-тармақ мынандай редакцияда жазылсын:

"199. Мұз қатуға қарсы сұйықтықтардың тиімділігі мен қорғау әрекеті уақытыны ықпал ететін факторларға мыналар жатады:

1) жауын-шашынның түрі мен қарқындылығы (аяз, локальды аяз, мұз, мұз кристалдары, мұз жабыны, мөлдір мұз, қар, құрғақ қар, қар, қар түйіршіктері, қар түйіршіктері, батпақ, аяз, қатып қалған аяз, қатты салқындатылған жаңбыр, қатты салқындатылған жаңбыр, орташа мұзды жаңбыр, қатты мұзды жаңбыр, жаңбыр, жаңбыр, тұман, жер тұманы, мұздатылған тұман, өте салқындатылған тұман);

2) қоршаған ауаның температурасы;

3) салыстырмалы ылғалдылық;

4) реактивті ағынды қоса алғанда, желдің бағыты мен жылдамдығы;

5) әуе кемесінің бетінің (қаптамасының) температурасы;

6) мұздануға қарсы сұйықтықтың қолданылатын түрі (I, II, III, IV типі), сұйықтық пен судың арақатынасы, сұйықтықтың температурасы;

7) тік бұрыштары бар ұшақтың беттері (тік стабилизатор, босатылған жалғасқанатшалар, алғықанатшалар және элерондар).";

222 және 223 тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"222. Фюзеляждың мұрнында ауа қысымын қабылдағышқа ауа ағынының түсуіне жол бермейтін "тосқауыл мұзының" пайда болуы мүмкін, бұл деректердің бұрмалануына әкеледі, сондықтан аталған аймақтағы және тосқауыл мұзының пайда болуына әкелетін аймақтардағы ластануды алдын-ала тазарту қажет.

223. Қозғалтқыштардың кіріс құрылғылары (алдыңғы жиектерді қоса алғанда), шығатын саптамалар, кері тартқыштар (реверс), салқындату жүйесінің қабылдағыштары, басқару жүйесінің датчиктері және олардың саңылаулары аяздан, қардан, батпақтан немесе мұздан таза. Қозғалтқыштың желдеткіш қалақтары, ауа бұрандалары, қаптамалар қыраудан, қардан, батпақтан немесе мұздан таза және еркін айналады.";

230-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"230. 229-тармақта көрсетілген қолайсыз жағдайлардың операторға ықпалын азайту үшін жабық себетпен мұз қатуға қарсы машиналарды қолданған жөн.";

мынадай мазмұндағы 234-тармақпен толықтырылсын:

"234. Әуе кемесінің барлық пайдалану персоналы мен экипажы жасанды төсемде немесе жабдықта әуе кемесінің мұздануға қарсы өңдеу операцияларын орындағаннан кейін тайғақ бет пайда болатынын ескеруі қажет.";

2. Қазақстан Республикасы Көлік министрлігінің Азаматтық авиация комитеті заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрықты ресми жарияланғаннан кейін Қазақстан Республикасы Көлік министрлігінің интернет-ресурсында орналастыруды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасы Көлік министрлігінің вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

*Қазақстан Республикасы
Көлік министрінің міндетін атқарушы*

С. Аблалиев